

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning HT13

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Elin Sundberg

Handledare: Emma Ek

Examinator: Patrik Zapata

Samhällsekonomisk kris och attitydförändring

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Problemformulering.....	3
1.2	Syfte och frågeställningar.....	6
2	Teori.....	7
2.1	Dagordningsteorin.....	8
2.2	Priming	9
2.3	Gestaltningsteorin	10
2.4	Textanalysen sociala representationer	11
2.5	Analysram.....	12
3	Metod och material.....	13
3.1	Val av medium	13
3.2	Val av dagstidningar	14
3.3	Urval av artiklar	15
3.4	Avgränsningar.....	17
3.5	Utförande	18
4	Empiri och analys.....	18
4.1	Frames definierar problem.....	18
4.1.1	2010.....	18
4.1.2	2011.....	20
4.1.3	Jämförelse mellan 2010 och 2011 års problemdefinieringar.....	21
4.2	Frames definierar orsaker till problemet	22
4.2.1	2010.....	22
4.2.2	2011.....	22
4.2.3	Jämförelse definiering av orsak 2010/2011	23
4.3	Frames definierar behandling till problemet	23
4.3.1	2010.....	23
4.3.2	2011.....	24
4.3.3	Jämförelse definiering behandling till problemet, 2010/2011.....	26
4.4	Bildanalys.....	26
4.4.1	2010.....	26
4.4.2	2011.....	27

4.5	Vad kallas krisen för?.....	28
4.6	Var är krisen och vem hotas av den?	29
4.7	Hur allvarlig beskrivs den ekonomiska krisen "just nu"?	30
4.8	Oppositionella teman	31
5	Resultat.....	32
5.1	Hur skildras EU och den ekonomiska krisen perioden 2010 respektive 2011?.....	32
5.2	Hypotes- När opinionsstödet till EU är mer negativt är också medias skildring av EU mer negativt. Vad media skriver om EU påverkar vad opinionen tycker.	33
6	Diskussion.....	34
6.1	Slutsatser	35
7	Sammanfattning.....	35

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Sedan 2008 har kriserna duggat tätt i Europa. Finanskrisen som uppstod i USA har spritt sig globalt. Två år senare, år 2010, inleddes eurokrisen, vilket i sig består av flera olika kriser.¹ Det rör sig om stadsfinansiella kriser i vissa europeiska länder, bankkriser och arbetslöshetskriser i flera euroländer. Finanskrisen är inte orsaken till eurokrisen men den utlöstes och förvärrades av den. Hädanefter kommer jag benämna kriserna i Europa vid det gemensamma namnet 'den ekonomiska krisen' eller enbart 'krisen'.

Den ekonomiska krisen har utlöst oro och påverkat livet för många. Människor har till följd av den ekonomiska krisen till exempel förlorat sina arbeten, förlorat stora summor på börsen och vissa har blivit tvungna att sälja sina hus. I en rapport utförd av TNS maj 2013 på beställningsuppdrag från europeiska kommissionen, svarar över en tredjedel att de inte kan göra några framtidsplaner utan är tvingade att "leva från dag till dag".² (EU27). Det är dock stora skillnader mellan länderna och föga förvånade finner vi högst procenttal bland de krisdrabbade länderna. Jämför vi dessa siffror med siffrorna från hösten 2012 har andel hushåll som tvingas leva för dagen utan att kunna göra framtidsplaner, ökat i elva medlemsländer. Detta är ett exempel på en av många indikatorer som visar att den ekonomiska krisen fortfarande pågår.

EU har blivit ett samverkansforum för att hantera de olika kriserna. På grund av globaliseringen påverkas alla länder, om än i olika grad, när ett land hamnar i kris. Därför lönar det sig många gånger att samarbeta för att lösa en ekonomisk kris för att minska spridningseffekterna. EU är ett organ där 28 länder har ingått medlemskap för att enas om ekonomiska och politiska frågor och EU blir då en naturlig plattform för att hantera kriserna.³

Den ekonomiska krisen är allvarlig och har högt nyhetsvärde. Det har varit och är, en rejäl utmaning för EU att komma med lösningar och den ekonomiska krisen utmanar EU:s institutioner och arbetssätt. Den ekonomiska krisen är ett tillfälle för EU att visa omvärlden att EU fungerar tillfredsställande. Hur EU framställs i samband med krisen påverkar därmed säkerligen opinionen i positivt eller negativt riktning. EU är en aktiv aktör i kris hanteringen och därför är det rimligt att EU ansvarsutkrävs. Logiskt

---

¹http://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sc/@all/@gs/@corpaff/@pubaff/documents/publication/cid_532798.pdf

² http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb79/eb79_cri_en.pdf s.10-11

³ http://europa.eu/about-eu/index_sv.htm

följer; om EU får en del av skulden för den försvagade ekonomin blir EU-opinionen mer negativ till EU.⁴

Om EU tvärtemot ses som en del av lösningen på krisen är antagandet att stödet för EU växer.

Vad har då hänt med opinionstödet till EU sedan finanskrisens intåg?

Mellan 2008 och 2009 ökade opinionsstödet till EU något i alla EU-länder, både på frågan om medlemskapet i EU var en bra sak samt ifall medlemskapet var till nytta för det egna landet.⁵

Efter eurokrisens intågande 2010 föll opinionsstödet till EU i nästan alla länder, främst i krisländerna.

För att få en uppfattning om hur mycket opinionsstödet till EU har förändrats följer här några resultat tagna ur Eurobarometern. Det ger läsaren en uppfattning om vad för frågor som grundar påståendet "opinionsstöd till EU". På frågan om ifall man har en positiv/negativ bild av EU; har antalet som har mycket positiv till ganska positiv bild minskat från 48% hösten 2006 till 30% våren 2013.⁶ Länderna uppvisar en tydlig skillnad. De länder som drabbats av krisen och tagit del av EU:s krisåtgärder är de länder där den positiva bilden av EU har minskat mest. Grekland (-39% procentenheter), Spanien(-34%enheter) och Portugal (-31%enheter) uppvisar de största nedgångarna.⁷(hösten 2009-vår 2013).

På frågan om ifall man känner förtroende för EU har siffrorna förändrats markant. Genomsnittet för EU som tenderar att inte lita på EU har ökat med 20procentenheter mellan hösten 2009 till våren 2013 och landar på 60% jämfört med dem som litar på EU 31%. Största förändringen har skett i Spanien där misstron har ökat från 20% 2008 till 75% 2013.⁸

Sverige, som i skrivande stund ännu inte har hamnat i ekonomisk kris, har också tappat förtroende för EU. Det var dock först 2011 som man noterade detta sjunkande stöd efter toppnoteringen 2010.⁹ Om man tittar på Sominstitutets undersökningar som rör svensk opinion och EU visar alla deras indikatorer på en nedgång åren 2011 och 2012.¹⁰ Även i SCBs undersökningar finner vi liknande mönster¹¹.

---

⁴ https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/25069/1/gupea_2077_25069_1.pdf

⁵ http://www.sieps.se/sites/default/files/2011_4epa.pdf

⁶ http://ec.europa.eu/public_opinion/cf/showchart_line.cfm?keyID=2202&nationID=16,3,4,5,&startdate=2006.09&enddate=2013.05

⁷ http://ec.europa.eu/public_opinion/cf/showchart_line.cfm?keyID=2202&nationID=11,1,27,28,17,2,16,18,13,32,6,3,4,22,33,7,8,20,21,9,23,34,24,12,19,35,29,26,25,5,14,10,30,15,&startdate=2006.09&enddate=2013.05

⁸ http://ec.europa.eu/public_opinion/cf/showchart_line.cfm?keyID=2193&nationID=16,3,4,5,14,15,&startdate=2003.11&enddate=2013.05

⁹ http://www.sieps.se/sites/default/files/2011_4epa.pdf

¹⁰ <http://www.som.gu.se/publicerat/rapporter/#2013>

¹¹ <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Partisympatier/Partisymptiundersokningen-PSU-/12436/12443/EU--EMU-sympatier/27403/>

Sammanfattat kan man säga att stödet för att införa euron har minskat mest, men även allt annat som är förknippat med EU och andelen som är för svenskt medlemskap i EU har minskat.¹²Eftersom svenskarna inte i regel har några personliga erfarenheter/drabbningar av den ekonomiska krisen är det intressant varför stödet och förtroendet för EU blir lägre även i Sverige.

Orsaker till varför en opinion ser ut som den gör är ofta otaliga och den kan förstås påverkas av väldigt många olika aspekter. En förklaring kan behövas för att visa varför opinionsnedgången till EU som jag beskrivit ovan är intressant och förtydliga varför jag antar att den är ursprungen ur den ekonomiska krisen. Den insatte på EU-opinion vet att det är ett faktum att opinionstödet till EU alltid har varit skiftande med upp- och nedgångar.

Något som är nytt är att opinionsstödet för EU ter sig likartat i alla medlemsländer sedan 2010; likartat på så sätt att stödet för EU har fallit i alla medlemsländer förutom Lettland (där stödet är stabilt, dock på en nivå under EU-genomsnittet).¹³Tidigare har inte detta opinionsmönster kunnat skönjats utan ett EU-land kan ha haft en, låt oss säga, uppåtgående opinionskurva medan ett annat EU-land har en nedåtgående kurva vice versa. Detta ger en stark indikator på att det är just den ekonomiska krisen som gör att människor tänker mer negativt om EU. Att EU florerar på andra områden än just den ekonomiska krisen är ett faktum. Vad EU utarbetar här påverkar förstås också opinionsbildningen, positivt och negativt. Jag vill dock påstå att det är ett zero-zum-spel, eftersom detta förekommit sedan EU:s uppkomst och alltid gett positiva respektive negativa svängningar. Vad som sker nu är att opinionstödet för EU i princip alla medlemsländer sjunker samtidigt. Under samma period befinner sig Europa i den kraftigaste ekonomiska nedgången sedan andra världskriget.¹⁴ Att opinionstappet för EU beror på den ekonomiska krisen blir uppenbart.

Frågan är då varför opinionsstödet för EU under den ekonomiska krisen sjunker. Att en ekonomisk kris ger lägre förtroende är inte självklart. En samhällsekonomisk kris kan istället ge ökat förtroende och konsensus.¹⁵ Det finns mängder med försök att förklara aktörsförtroende och vanliga förklaringar är bland andra ansvarsfördelning; den aktör människor anser är skyldig till händelsen är den aktör som får lägre förtroende, till ekonomiska förklaringar och policy-output. Vad som specifikt avgör opinionsförtroendet för EU faller utom intresse för denna uppsats. Istället är det mediebilderna som utgör fokus.

---

¹² http://www.som.gu.se/digitalAssets/1449/1449187_swedish-opinion-on-the-eu-membership--som-2012-.pdf

¹³ http://www.sieps.se/sites/default/files/2011_4epa.pdf

¹⁴ <http://www.sieps.se/sv/forskningsprojekt/eu-och-emu-efter-den-ekonomiska-krisen>

¹⁵ <http://natkom.se/PDF/Rapporter/013.pdf> s.30

Verkligheten är nämligen den att människor främst får sin uppfattning om EU via media, inte via personliga erfarenheter eller annan aktör. Därför menar jag att man i första hand måste studera vad det är för information som kommer människor tillhanda för att i ett senare skede kunna fundera över vilka specifika saker människor bedömer viktiga när de utvärderar EU.

Vidare gäller att ju mer beroende människor är av media för att få information, desto mer påverkanskraftig blir media.¹⁶ Särskilt gäller detta Sverige som i skrivande stund ännu inte hamnat i en ekonomisk kris och står utanför eurosamarbetet. Det gör att faktorer som kan förklara opinionen såsom erfarenheten av att själv/se någon annan; förlora sitt arbete, hus eller pengar, inte är så markant. Sveriges bild av krisen kommer främst från media så därför är Sverige extra intressant att undersöka eftersom man i högre utsträckning kan utesluta andra förklaringar till minskat opinionsstöd. Vad media tar upp (och inte tar upp) blir alltså det människor i regel "vet" om EU.

Min ambition är att ta reda på hur media har framställt EU under den ekonomiska krisen. Genom att studera vad svensk media säger om EU under krisen kan det hjälpa oss att förstå den svängande opinionen. Ur ett bredare perspektiv berör min studie sammanfattningsvis problematiken kring media och dess eventuella makt att påverka den allmänna opinionen. Ur en snävare synvinkel undersöks specifikt hur medierapporteringen om EU och den ekonomiska krisen har sett ut i Sverige.

1.2 Syfte och frågeställningar

Denna studie har ett beskrivande syfte och vill ta reda på hur media skildrar EU i samband med den ekonomiska krisen. År 2010 uppmätte den svenska opinionen sitt historiskt högsta förtroende för EU.¹⁷ Sedan dess har dock alla mätningar visat att svenskarnas stöd till EU sjunker. Eftersom den ekonomiska krisen pågick även 2010 vill jag ta reda på om media har ramat in krisen och EU på olika sätt under olika perioder. Syftet är inte att förklara varför den svenska opinionen har svängt. Dock är förhoppningen att studien ska kunna ge ledtrådar på att medieskildringen kan vara en del av svaret.

Hypotes

När opinionsstödet till EU är mer negativt är också medias skildring av EU mer negativt. Vad media skriver om EU påverkar vad opinionen tycker.

- Hur har media skildrat EU i samband med den ekonomiska krisen under 2010 respektive 2011?

---

¹⁶ Strömbäck 2009, s.122

¹⁷ http://www.sieps.se/sites/default/files/2013_8epa.pdf

2 Teori

Den här studien tar fokus på hur media framställer EU i samband med den ekonomiska krisen. Medias rapportering är intressant då media fungerar som länk mellan medborgarna, medierna själva och de politiska makthavarna.¹⁸ Medieinnehållet har stor påverkan över vilken information medborgarna får. Vem som har makt över media lämnas utanför denna studie. En undersökning gjord 2002 av Demokratibarometern bekräftar att främsta källan till information om politik och politiska frågor fås genom medierna (78%).¹⁹

Frågan är dock hur stor påverkan media har över opinionen. Nedan tas allmängiltiga teorier på området upp. Dessa teorier genomsyrar hela min studie, både kring min initiala problemformulering, där antagandet om att media har viss makt ger problemet dess vinkling samt verktyg för hur jag ska angripa min undersökning.

Frågan om hur mycket makt medierna har över publiken är mycket omdiskuterat och med en historisk tillbakablick ser vi hur de rådande diskurserna har förändrats över tid. Ett ofta förekommande sätt är att dela in synen på medias makt i tre perioder. Dessa presenteras i en kort överblick nedan.²⁰

Mellan 1920-1940-talet ansåg man att medierna hade mycket stor makt över publiken. Propagandan som förts under första världskriget hjälpe förmodligen till att bekräfta synen om individer som lätta att påverka.

Under nästa period, från slutet av 1940-talet till början av 1970-talet trodde man istället att medierna i princip var maktlösa. Detta inställning kan komma att förklaras av att man började upptäcka nya metoder för att undersöka opinionen. De nya metoderna möjliggjorde fokusering på mottagarna. Betydelsefulla var Carl Howland och Paul Lazarsfeld som ledde flera experimentella studier och fann att man inte kunde säga att mediernas effekter var lika för alla eller att det skulle innebära förändringar av åsikter och beteenden.

Den tredje perioden pågår än idag. I slutet på 1960-talet började man på bredare front ifrågasätta ifall mediernas effekter verkligen var så begränsade som man tidigare trott. Mottagarperspektivet från den så kallade andra perioden anses fortfarande viktigt men betonas inte lika mycket som tidigare.²¹ Likaså

---

¹⁸ Strömbäck 2000, s.44

¹⁹ Nord, Strömbäck 2005, s.9

²⁰ Strömbäck 2009 s.84

²¹ Nord, Strömbäck s.349

ses inte medierna som så "allsmäktiga" som de ansågs vara på 1920-1940-talet. Istället kan sägas att den rådande diskursen är en blandning av de två tidigare perioderna. Medierna har makt, men det finns även en mottagare att ta hänsyn till som har sina egna tankar och erfarenheter som påverkar hur medieinnehållet tas emot och uppfattas. Det är framförallt tre teorier som var viktiga för att skifta fokus; dagordningsteorin, teorin om tystnadsspiralen och kultivationsteorin.

För min uppsats är dagordningsteorin intressant, samt de teorier som sägs komma ur dagordningsteorin; nämligen priming och gestaltningsteorin.

2.1 Dagordningsteorin

Dagordningsteorin, på engelska kallad 'agenda-setting', myntades av Maxwell McCombs och Donald L. Shaw (1972). De satte begrepp på det fenomen som observerats i samband med olika valkampanjer.²² "The evidence strongly suggests that people think *about* what they are told but at no level do they think *what* they are told." Detta innebär alltså att vad media tar upp för ämnen, och ju mer de betonar dessa ämnen, till exempel att lägga nyheten på förstasidan, ge artikeln stort utrymme, tar upp ämnet ofta, påverkar hur viktigt ämnet anses vara bland mottagarna.²³

Teorin ser verkligheten som obegränsad och menar att det är omöjligt för människor själva att skaffa sig en bild av *verkligheten*. Istället får människor främst information om vad som händer i världen genom media. Media har alltså en dagordningsfunktion som innebär att media väljer ut och organiserar bilden av vad som händer i världen. Genom att bestämma vad som ska publiceras och hur har medierna också inflytande på vilka frågor människor tycker är viktiga, mediernas så kallade dagordningsmakt. Teorier har även utvecklats kring vem/vad som styr medias dagordningsfunktion. Detta är dock något som ligger utanför intresseområdet för denna studie.

Dagordningsteorin påstår dock att media inte endast påverkar vilka samhällsfrågor människor tycker är viktiga utan också påverkar medborgarnas attributdagordning. De attribut medierna fäster uppmärksamhet blir de attribut medborgarna uppmärksammar.²⁴ Med attribut menas de egenskaper som är kopplade till olika objekt.

---

²² McQuail s.512

²³ http://www.google.se/books?hl=sv&lr=&id=rUs80vbRDdIC&oi=fnd&pg=PP2&dq=media++public+opinion&ots=KycXXh_2N-&sig=wHhfloYz_VsFZMo18lv_LRtBgB4&redir_esc=y#v=onepage&q=media%20%20public%20opinion&f=false

²⁴ Strömbäck 2009, s.111-114

Dagordningsteorin utvecklas än idag och år 2009 har uppskattningsvis över 400 studier publicerats om teorin.²⁵ Den påstås också vara en av de mest utvecklade teorierna om mediernas effekter. På grund av att det forskats så mycket om teorin kan man fastställa att teorins grundläggande samband stämmer.

Dagordningsteorin har såklart som alla andra teorier utsatts för kritik. Begreppsdefinitionerna är något som ofta kritiseras.²⁶ Till exempel frågar man sig vad det innebär när någon säger sig prioritera en fråga framför en annan.

Hurusom, från att intressera sig för *vad* människor prioriterar för frågor har forskare börjat utforska *hur* vi uppfattar olika mediala innehåll. Dessa teorier har kommit att kallas för priming samt gestalningsmakt (framing).

2.2 Priming

Priming har mycket gemensamt med dagordningsteorin och faktum är att priming slog igenom med en studie av Shanto Iyengar och Donald Kinder i slutet på 1980-talet när de prövade just dagordningsteorin.²⁷ De kom fram till att medierna inte enbart påverkade vilka frågor människor tycker är viktiga utan också hur vi bedömer olika händelser, objekt eller individer. Genom att koppla samman vissa attribut, men inte andra, med ett objekt påverkar det människors sätt att tänka kring objektet, händelsen eller individen.

Teorin säger att tankar som nyligen och ofta aktiveras är lättare tillgängliga än tankar som inte aktiveras nyligen. Vid inhämtning av ny information är chansen stor att tankarna som nyligen var aktiverade kommer påverka vad vi tycker och vad vi ser i den nya informationen. Det kan alltså styra vad vi uppfattar som viktigt och kan påverka vad vi anser om något annat objekt.²⁸

I ett exempel av McQuail²⁹; Ifall en politiker gör dåligt ifrån sig i inrikespolitiken kan man istället lägga fokus på utrikespolitiska framgångar. Chanserna ökar då att människor bedömer politikern efter de frågor som har uppmärksammats mycket. Dels beroende på att dessa tankar har aktiverats ofta och därför är mer tillgängliga och människor har "lärt sig" att koppla samman politikern med utrikesframgångar, dels liksom dagordningsteorin, för att utrikespolitiken har uppmärksammats mer än

---

²⁵ Strömbäck 2000, s.102

²⁶ Nord, Strömberg s.351

²⁷ McQuail 2005, s.514

²⁸ Strömbäck 2000, s.116-117

²⁹ McQuail 2005, s.514

inrikespolitiken och därför anses vara en viktigare fråga. Hur länge mediernas priming-effekter varar är dock oklart.

2.3 Gestaltningsteorin

Gestaltningsteorin har fått stort genomslag och är kanske den viktigaste teorin angående politisk kommunikation och mediers makt. På engelska kallas teorin för framing och myntades av sociologen Ervin Goffman.³⁰ Teorin handlar om hur media *väljer* att gestalta olika ting. Hur gestaltningen görs kan vara ett medvetet eller omedvetet val. Att teorin fått sådan genomslagskraft kan bero på att gestaltning är ofrånkomlig vid kommunikering och därför vinner acceptans redan där.

Teorin bygger på utgångspunkten att det inte går att återge verkligheten som den är.³¹ Verkligheten är mycket större än mediernas utrymme och när verkligheten ska återges i mindre format måste val göras. Vidare menar teorin att dessa gestaltningar påverkar människors sätt att tänka. Vad media gör är att ta fram vissa frågor, värderingar och idéer men inte andra. Detta leder människor att dra liknande slutsatser själva. Tänker man efter lite är det svårt att vara objektiv, många ord är värdeladdade. Jämför till exempel det klassiska ordvalet halvfullt alternativt halvtomt glas. Beroende på vilket uttryck som används leds tankarna i olika riktningar. I Nord, Strömbäck (2004), säger Vincent Price med flera, "By activating some ideas, feelings, and values rather than others, then, the news can encourage particular trains of thought about political phenomena and lead audience members to arrive at more or less predictable conclusions. [...] Framing research proposes that media messages, by emphasizing some aspects of a problem rather than others, can put people in mind of very different considerations when they contemplate the matter and form opinions about it."³²

En beskrivning av någonting kan alltså ses som en gestaltning av det beskrivningen handlar om. Enligt Robert M. Entman har en gestaltning fyra egenskaper. En gestaltning definierar problem, ger vägledning vad som är problemets orsak, uttrycker moraliska omdömen, det vill säga uttrycker värderingar samt anger möjliga lösningar till problemet. Han beskriver det på följande sätt; "To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment

---

³⁰ Nord, Strömbäck 2004, s.354

³¹ Strömbäck 2000, s.218-222

³² Nord, Strömbäck 2004, s.277

recommendation for the idem described.”³³ Gestaltandet behöver inte vara medvetet val från journalistens sida.

Särskilt stor påverkan har media och deras gestalningar ju mindre människor vet om saken från tidigare. Media kanske är den enda informationskällan. Vad som händer i andra delar av världen kan vara ett sådant exempel där människor inte har möjlighet till egna erfarenheter. Min studie berörs just av detta. Svenskarnas främsta informationskälla om EU är via media. Andra EU-länder har mer personliga erfarenheter av EU, såsom krisländerna, där EU agerat aktivt vilket kan beröra individer direkt personligen. För att applicera gestaltningsteorin på mitt fall innebär det att svenskarna påverkas mer av medias bild av EU än krisländerna och Sverige blir alltså extra intressant att undersöka.

2.4 Textanalysen sociala representationer

Teorins huvudtes är ”Språk och sociala representationer är ouplösningen förenade- utan språk inga sociala representationer och utan sociala representationer finns inget behov av språk och kommunikation.”³⁴

’Sociala representationer’ syftar på gemensamma föreställningar och tankefenomen inom ett samhälle och grupp av människor. I skapandet av dessa kollektiva föreställningar tilldelas media en avgörande roll.

Enligt Moscovici, har sociala representationer två funktioner.³⁵ Det ena är att det får oss att placera in det nya i relation till tidigare givna kategorier för att så småningom utveckla det till gemensamma föreställningar. För det andra gör representationerna att vi ”tvingas” ta del av sociala och kulturella traditioner och därmed ”återtänker” kollektiva föreställningar.

Sociala representationer åstadkomms genom två grundläggande processer; förankring samt objektifiering. Väldigt kortfattat kan förankring ske genom namngivning och tematisk förankring; såsom metaforer och oppositionella teman. Objektifiering innebär att något abstrakt framställs som något konkret, exempel är ontologisering och personifiering.

2.5 Summering teori

För att sammanfatta teorikapitlet kan sägas att medias skildring är en del av verkligheten medan många andra delar blir mer dolda. Det media uppmärksammar tenderar att bli det människor uppmärksammar och uppfattar är viktigt, samtidigt som medierna påverkar hur människor tolkar informationen. Särskilt

---

³³ Strömbäck 2000, s.217

³⁴ Ekström 2008, s.141

³⁵ Ekström 2008, s.146

stor påverkan har media när allmänheten har fått sätt att själva personligen få tag på information. Detta gäller mitt fall angående svenskars tillgång till information om EU.

Enligt textanalysen sociala representationer är media en viktig aktör i skapandet av sociala representationer, det vill säga gemensamma föreställningar. Dessa sociala representationer påstås prägla medborgarnas vardagstänkande och skapas med hjälp av språket via förankring och objektifiering.

2.6 Analysram

För att belysa hur media har valt att skildra EU och den ekonomiska krisen har jag valt, efter inspiration från Robert M. Entman, att dela in materialet i tre delar. När jag gör min analys söker jag efter inramningar av problem, orsak och åtgärd. Till skillnad från Entman tar jag inte med hans fjärde punkt, moraliska omdömen. Genom att leta efter dessa inramningar tydliggörs periodernas gestaltningar.

Ramarna, så kallade 'frames':

- definierar problem
- diagnosticerar orsaker till problemet
- föreslår behandling till problemet

För att gå djupare in i analysen väljer jag att ta med några inslag från textanalysen sociala representationer då teorin beskriver värdet av språkets betydelse för att hitta de kollektiva föreställningarna:

- Namngivning
- Bildanalys
- Oppositionella teman

Vidare lägger jag till två delar som utvecklar vad som sägs om krisen utifall att det inte framkommer av ovanstående kategorier:

- Var är krisen och vem hotas av den?
- Hur allvarlig beskrivs situationen vara just nu?

Ovanstående punkter kommer alla att noggrant gås igenom och sökas efter i mitt material. Ambitionen är att de ska hjälpa mig att finna hur EU har skildrats i samband med den ekonomiska krisen under 2010

och 2011 samt klargöra om det finns några betydande olikheter som kan ha orsakat skillnaden i opinionsstödet till EU.

3 Metod och material

Kvantitativ- eller kvalitativ textanalys? Diskussioner kring detta val brukar vara många. Den kvantitativa analysen har fördelen att ett större material kan behandlas medan den kvalitativa analysen kan djuplodas mer i materialet.³⁶

Då min studie har ett beskrivande syfte och dessutom vill belysa om textskildringarna kan tänkas ha påverkat opinionen känns den kvalitativa analysen som bäst lämpad för uppgiften. Vidare visste jag inte vad jag kunde förvänta mig av mitt material då är det svårt att konstruera begrepp som skulle vara fruktbara enligt en kvantitativ analys.

En stor svårighet har dock varit den så viktiga preciseringen av de analytiska redskapen samt se till att min utredning blir objektiv och inte färgas av mig som forskare. Hela tiden har jag haft detta i åtanke och för att undvika subjektivitet har jag till exempel delat in mitt material i olika kategorier för att undvika att dra egna slutledningar.

3.1 Val av medium

Vid val av medium utgick jag från två kriterier. Det första kriteriet är en så kallad effektorienterad urvalsprincip.³⁷ I mitt fall innebar det att undersöka det forum som kommer mest människor tillhanda. Anledningen till att denna princip var relevant för mig är att jag antog att media påverkar opinionen. Det forum som mest människor använder är då det forum som potentiellt har störst möjlighet att påverka.

I en undersökning av TNS Opinion and Social beställd av Europeiska kommissionen framkommer att merparten av EUs invånare tar del av EU-politiska nyheter via TV.³⁸ Att det förhåller sig på detta viset verkar rimligt.

Det andra kriteriet handlar om inläring. Inlärningskriteriet är viktigt på så sätt att ifall människorna inte tar till sig vad media sänder ut har media ingen påverkan. Det har visat sig att den information som hamnar i korttidsminnet glöms bort när vi nås av ny information.³⁹ För att informationen ska gå från

---

³⁶ Esaiasson mfl 2007

³⁷ Ekström, Larsson 2000, s.120

³⁸ http://ec.europa.eu/sverige/documents/eb78_se.pdf

³⁹ Stömbäck 2009, s.92

korttidsminnet till långtidsminnet krävs en bearbetning på omkring 8-10 sekunder. Inom tv går informationsberättelsen väldigt fort och tiden att hinna bearbeta informationen hinns inte med. Därför är tidningar överlägset tv när det gäller inläring. Däremot; läsning är i regel mer ansträngande än tv-tittande.⁴⁰ Ifall en person har ganska lågt engagemang kan denne istället vara mer mottaglig för påverkan genom tv då denne person inte utför den nödvändiga bearbetningen som krävs för att lägga informationen till långtidsminnet. Sammanfattat kan man säga att tv producerar omedelbara dagordningseffekter men att de glöms bort ganska snabbt medan pressens innehåll finns en längre tid hos människor, ifall de nu har läst artiklarna engagerat.

Som vi har sett från analys av eurobarometern, har opinionen till EU skiftat ordentligt beroende på mättillfälle. Detta innebär att det inte verkar finnas någon stabilitet kring vad den enskilde människan tycker och tänker om EU. I förlängningen innebär detta också att det är lättare att påverka en instabil opinion än en stabil. Ur ett kortsiktigt perspektiv verkar det mest relevant att studera det forum om EU flest människor tar del av, vilket är Tv. Att människor glömmet informationen så pass fort gör inte så mycket då de ständigt får ny information. Detta skulle innebära att vad som sades i TV nära opinionsundersökningen har stor betydelse för utfallet.

Ambitionen med denna uppsats är dock främst att beskriva hur media har skildrat EU i samband med den ekonomiska krisen. Att studera tv-inslag tar mycket tid i anspråk, en tidsåtgång som inte ligger inom ramen för denna uppsats. Mitt näst bästa alternativ var därför att studera pressen som är det forum näst efter tv där flest människor får del av EU-nyheter. Av ovan att döma verkar det inte heller vara lika känsligt vilken tidsperiod jag väljer då människor som läser tidningar i högre grad ska ha samlat informationen i långtidsminnet. Jag valde därför att studera pressen.

3.2 Val av dagstidningar

Andel positiva till svenskt medlemskap i EU skiljer sig mellan de som läser kvälls- eller morgontidningar. Bland dem som läser kvällstidningen ofta har sedan undersökningens startpunkt 1994 varit mer negativa till EU än dem som läser sällan.⁴¹ Bland dem som läser morgontidningar är mönstret tvärtom. Det vill säga att de som läser morgontidningen ofta är mer positiva till EU-medlemskap. Dock börjar detta ändras år 2011 då vi ser en uppåtgående trend bland de som läser morgontidningen sällan samtidigt som trenden går fortsatt nedåt bland dem som läser morgontidningen ofta. Då tidsaxeln slutar, i mitten på

---

⁴⁰ Strömbäck 2009, s.109

⁴¹ http://www.som.gu.se/digitalAssets/1449/1449187_swedish-opinion-on-the-eu-membership--som-2012-.pdf

2012, skiljer det sig endast två procentenheter mellan de som läser sällan respektive dem som läser ofta. Fortfarande är deras siffror högre än bland dem som läser kvällstidningen, oavsett hur ofta de läser.

Det verkar alltså som att beroende på om man läser kvälls- respektive morgontidning blir man olika positiv till EU, under förutsättning att man köper idén om att medias rapportering påverkar vad läsarna tycker om EU. I valet av dagstidningar känns det därför självklart att ha med både morgon- och kvällstidningar, då ovanstående indikerar att EU-rapporteringen kan skilja sig åt. Utöver detta kriterie vill jag undersöka de tidningar som når ut till flest människor, ju fler människor som läser dem desto större blir mediets möjlighet till påverkan.

Bland morgontidningar väljer jag därför ut Dagens Nyheter samt Svenska Dagbladet. Av de kvällstidningar som finns väljer jag ut Aftonbladet och Expressen. Jag väljer att inte undersöka TT, då jag inte har som syfte att utreda varför media rapporterar som de gör, vem som utövar makt över media et c.

3.3 Urval av artiklar

Efter att ha valt vilka medier jag skulle använda mig av, var nästa centrala fråga vilken tidsperiod jag skulle hämta material ifrån. Jag beslutade mig för att använda mig av mediearkivet som är Nordens största digitala nyhetsarkiv.⁴²

Jag gjorde en första bred sökning för att få en översikt hur materialet ser ut. Jag valde tidsperioden 1 januari 2009 till 1 november 2013. 2009 var opinionen EU-positiv, och finanskrisen hade pågått några månader. Den 1 november 2013 är "krisen idag". Detta är alltså det tidsspänn som är relevant för min undersökning och är anledningen till varför jag valde den tidsperioden när jag gjorde min första sökning i mediearkivet. Förutom tidsspänn valde jag att söka på de fyra tidningar jag valt ut och jag valde endast ett sökord, nämligen "EU". Det gjorde jag för att få en översikt över medieklimatet om EU denna tid utan att som forskare ta förutfattade ansatser och söka på vad jag trodde passade. EU som sökord känns objektivt och relevant. En undran var dock om artiklar kan handla om EU, men istället benämns Europa. Jag kontrollerade för detta och resultatet blev nästintill detsamma.

Hurusom, jag fick 32 936 träffar. Intressant är den tydliga trenden hur antal artiklar minskar sedan 2009. För att se om trenden är minskande sedan längre tid tillbaka gör jag en längre tillbakablick. 2008 är antal träffar 7261, 2007 är antal träffar 6440 och år 2006 är det 5985 träffar. Detta innebär alltså att medierapporteringen om EU fick ett uppsving 2009 för att sedan minska. Noterbart är också att

---

⁴² Mediearkivet

morgontidningarna rapporterar mer än dubbelt så många artiklar med sök-ordet "eu" än vad kvällstidningar gör.

2013	5491
2012	6112
2011	6369
2010	6622
2009	8342
Sammanlagt	32936
Dagens Nyheter	13266
Svenska Dagbladet	11301
Expressen	4341
Aftonbladet	4068

En av de tidiga kriterierna jag hade när jag valde tidsperiod var att ha i åtanke hur den svenska opinionen har sett ut. Det material som jag beslutade att använda mig av, som beskriver den svenska opinionen till EU, blev den nationella SOM-undersökningen 2012, då deras undersökning sträcker sig längst. För att öka tillförlitligheten har jag även jämfört den nationella-SOM-undersökningen 2012 med data från Eurobarometern och denna uppvisar liknande resultat, dock sträcker sig vissa av de väsentliga frågorna endast till 2011, såsom frågan "ja till EU-medlemskap".

Åren jag beslutade mig för att hämta material från blev 2010 samt 2011. 2010 är intressant då Greklandskrisen redan var igång men opinionstödet till EU fortfarande steg. 2011 väljer jag då, som tidigare nämnt, stödet till EU sjunker enligt alla indikatorer SOM-institutet mäter. 2012 är stödet till EU fortsatt sjunkande, men inte riktigt lika kraftig kurva nedåt som 2011. Jag tänker därför att åren 2010 och 2011 förmodligen visar resultatet tydligast. Dock finns inte tid att undersöka hela åren, jag måste begränsa tidsintervallet.

Eftersom jag antog att vad media skriver om EU spelar roll för hur opinionen säger, tänker jag mig att det vore bra att välja en tidsperiod som ligger nära innan opinionsundersökningarna har gjorts. Detta

resonemang följer det primingforskningen säger, att ny information ligger närmare till hands i tankarna och influerar vad vi svarar och vad vi tänker på.⁴³

Den nationella SOM-undersökningen 2012 utfördes under hösten och enkäterna låg ute mellan den 21 september 2012 till den 21 februari 2013.⁴⁴För att kunna jämföra resultaten mellan år ser tidspannet i princip likadant ut varje år (varierar lite ifall det är en röd dag). Enkäten når respondenterna den 27 september och i slutet på november har över 90 procent av svaranden skickat tillbaka enkäten. De första dagarna har de flesta av svaranden svarat. Detta gör att 1 september till 27 september kan vara ett lagomt tidspann för min undersökning med tanke på att jag har begränsat tidsutrymme. Antal artiklar per månad med sökordet "EU" är dessutom ganska högt i september vilket antyder att september är en aktiv månad .

I min studie bedömde jag att det var viktigare att söka brett än smalt och preciserat, eftersom mitt mål är att visa vilken bild media sände ut om EU och den ekonomiska krisen. Ambitionen är inte att jämföra olika tidningar eller undersöka varför media ger den bilden dem gör. Därför kommer jag fram till att en avgränsning av tidningar behöver göras för att få fram intressanta resultat för min studie. Jag bedömer helt enkelt att färre tidningar och längre tidsspann är viktigare än kortare tidsspann och fler tidningar. Ambitionen att jämföra inom kategorierna kvällstidningar respektive dagstidningar ligger utanför min studies intresse. Vidare antar jag att kvällstidningar rapporterar liknande och morgontidningar liknande. Däremot är det säkerligen en skillnad i rapporteringen mellan kvälls- och morgontidning. Därför behövs en morgontidning och en kvällstidning. Jag återgår till den den effektorienterade urvalsprincipen och väljer ut Dagens Nyheter och Aftonbladet då dessa når flest läsare i respektive kategori.

3.4 Avgränsningar

Helst hade jag gärna undersökt oändligt många artiklar och under en lång tidsperiod. Detta finns det dock inte utrymme för och avgränsningar behövde göras när jag valde ut mitt material.

Att söka på enbart 'EU' eller endast 'kris' hade varit intressant för att se vad mer som sägs om EU som kan tänkas påverka opinionen och hur ofta EU nämns när det talas om den ekonomiska krisen. Genom en översiktlig bild av träffarna är de i princip lika till antalet när jag jämför perioderna vilket tillfredställer mitt val att fokusera på artiklar som innehåller både 'EU' och 'kris'.

---

⁴³ Strömbäck, 2000

⁴⁴ http://www.som.gu.se/digitalAssets/1453/1453908_43-vernersondotter-metod.pdf

3.5 Utförande

När jag sökte efter artiklar blev mitt slutgiltiga val följande:

- Artikeln måste innehålla sökordet 'EU' samt;

någon av alla de olika ekonomiska krisbenämningar jag kunde komma på fanns:

- eurokrisen, finanskrisen, bankkrisen, skuldkrisen, ekonomikrisen, "ekonomiska krisen", tillväxtkrisen, greklandskrisen, lågkonjunktur, kris, krisen

Artiklar: DN, Aftonbladet, Expressen

Jag lade till Expressen då det visade sig bli ytterst få kvällstidningar. I slutändan blev det få kvällstidningar att rapportera ändå, trots att jag lade till Expressen.

2010; 22 träffar. Datum 2010-09-13 till och med 2010-09-29

2011; 42 träffar. Datum 2011-09-12 till och med 2011-09-28

Efter en grundlig genomgång av träffarna sällar jag bort dem som inte är relevanta för min undersökning. Jag väljer helt enkelt ut de artiklar som handlar om den ekonomiska krisen och EU. Till exempel tar jag bort artikeln som handlar om greklands asylhantering⁴⁵ och artikeln "Upplagt för svek"⁴⁶ som handlar om Danmark och folketingsvalet där. Kvarstår gör åtta artiklar perioden 2010 som alla kommer från Dagens Nyheter. 2011 kvarstår 29 artiklar mestadels från DN men några även kvällspressen.

4 Empiri och analys

I följande kapitel letar jag material, beskriver och sammanfattar det jag angivit i min analysram.

4.1 Frames definierar problem

Alla artiklar har en egen problemdefinition. Uppgiften består här i att hitta en gemensam problemdefinition, det vill säga vad som förefaller vara den oftast förekommande.

4.1.1 2010

De flesta artiklarna finns på ekonomisidorna och tar upp största delen av tidningssidan. Dessutom har samtliga artiklar förutom text; en eller två bilder. Att artiklarna får så stort utrymme ökar deras

---

⁴⁵ DN 2010-09-29, "Grekiska asylsystemet har kollapsat" (Världen)

⁴⁶ DN 2011-09-15 "Upplagt för svek" (Ledare)

genomslagskraft, chansen att läsarna förbiser artiklarna blir alltså mindre. Enligt gestaltningsteorin uppfattas artiklarna viktigare om de får stort utrymme.

Överlag säger artiklarna att Europas ekonomi är på uppgång men att krisen inte är över. Det visas siffror på stigande BNP, men ändå uppfattas inte läget som särskilt positivt.

”-Vi har en stabil grund att stå på, men det är för tidigt att utropa seger. Vi måste även i fortsättningen stå på tårna inför risker som kan stjälpa utvecklingen, sade Olli Rehn, EU:s kommissionär med ansvar för ekonomiska frågor, vid en presskonferens”.⁴⁷

”Europas Ekonomi har slutat gunga, men under ytan finns stora problem.”⁴⁸

Skuldsättningen hos vissa länder tas upp som ett problem i alla artiklar. Budgetunderskotten är också en problematik som beskrivs som allvarlig. I vissa av artiklarna sätts budgetunderskotten upp som den huvudsakliga problemformuleringen. Artikeln ”Käftsmäll hotar” belyser budgetunderskotten och artikeln handlar om hur Europas länder skuldsätter sig och artikeln tar upp vad vissa länder har för låneränta vilken jämförs med Tyskland. Irland, Portugal och Grekland tas upp som länder med höga låneräntor, samtidigt som det läggs in att Sverige har låg låneränta.

Andra problem nämns också men beskrivs mer kortfattat. Oron på den ekonomiska marknaden är ett sådant problem. Det verkar som avsändaren tänker sig att det redan är underförstått att den allmänna oron på marknaden är en grundfaktor till de ekonomiska problemen/kriserna som mynnat ut i Europa.

”På nedsidan svävar Europas skuldproblematik som ett orosmoln. Finansmarknaden kan reagera negativt om de besparingar som utlovats inte genomförs. Samtidigt är risken att den snålare finanspolitiken leder till att efterfrågan blir lägre än vad som nu spås”⁴⁹.

En av artiklarna jag har i min utvalda samling behandlar dock ovanstående problem som sitt huvudsyfte, men den artikeln har inte fått alls samma utrymme som de övriga artiklarna och består av en liten avlång spalt på ekonomisidorna.⁵⁰ Förmodligen är oron på finansmarknaden redan avklarat i nyhetsvärde.

Samtidigt antyds det annalkande problemet med de folkliga motsättningarna mot de framtida åtstramningarna. Flera av artiklarna visar bilder på upprörda demonstranter.

---

⁴⁷ DN 2010-09-14 ”EU:s ekonomi åter stabil” (Ekonomi)

⁴⁸ DN 2010-09-26 ”Oroligt vatten” (Ledare)

⁴⁹ DN 2010-09-14 ”EU:s ekonomi åter stabil (Ekonomi)

⁵⁰ DN 2010-09-

4.1.2 2011

De utvalda artiklarna tar upp stort utrymme, många artiklar tar upp hela sidan, vissa lämnar utrymme för en spalt på sidan. De flesta artiklarna har även bilder som motsvarar texten i storlek, det vill säga att de många gånger är nästan en halvsida stor.

I princip alla artiklarna förmedlar oro och osäkerhet om vad som kommer hända med ekonomin i Europa och hur den ska lösas.

Grekland tas ofta upp som exempel på ett land i svår kris och där en positiv lösning är svår att se. Många artiklar har endast Grekland som sin problembeskrivning och "Grekland" finns ofta med i rubrikerna. Däremot förstår man av rubrikerna att även om artikeln främst handlar om Grekland så handlar den ändå om så mycket mer. Det är rubriker som "Grekland fortsätter pressa euron"⁵¹, "Greklands fortsatta kris får världen att skaka"⁵² och "Maniskt på marknaden, positiva besked från Grekland och EU- då tog Stockholmsbörsen ett skutt på nära 6 procent"⁵³.

Vad som händer i Grekland sägs alltså påverka omvärlden på flera olika sätt. Det sägs påverka börsen, det påstås kunna ge spridningseffekter till andra länder både ekonomiskt- till hur regeringar tar ansvar för sin ekonomi samt ifall eurosamarbetet kvarstår eller kollapsar. Ifall Greklands skulder skrivs ned tänker man sig att länderna slutar ta ansvar för sina ekonomier eftersom de tror att de kommer bli räddade av de andra euroländerna.

"Andra skuldyngda länder lockas också till att få sina skulder nedskrivna."

"Varför ska ett land vara rädd för böter vid för stor statsupplåning när det kan låna även till böterna och sedan i slutändan få övriga euroländer att betala lånen?"⁵⁴

Det är gård att finna några gliringar att Grekland inte anses göra tillräckligt och att de är skyldiga till sina problem. Överlag handlar dock artiklarna om vad som komma skall, vilka åtgärder som är möjliga och vad som är troligast. Beskrivningen av Greklands alternativ uppfattas som ganska sakliga men genomsyras av pessimism. Ett av många exempel är artikeln med rubriken "Inget kan rädda Grekland" och "Bara dåliga alternativ"⁵⁵. Artiklarna tar ofta en förklarande roll, vilken ger intryck av mer saklighet.

---

⁵¹ DN 2011-09-13 "Grekland fortsätter pressa euron" (General)

⁵² DN 2011-09-24 "Greklands fortsatta kris får världen att skaka" (Nyheter)

⁵³ DN 2011-09-28 "Maniskt på marknaden, positiva besked från Grekland och EU- då tog Stockholmsbörsen ett skutt på nära 6 procent" (General)

⁵⁴ DN 2011-09-13 "Bara dåliga alternativ" (Ledare)

⁵⁵ DN 2011-09-13 "Bara dåliga alternativ" (Ledare)

Att Grekland skulle lämna euron ses som ett alternativ och diskuteras, men de flesta artiklarna tar ståndpunkt och säger att det varken är troligt eller gynnsamt för någon.

*" FRÅGOR OCH SVAR OM SKULDKRISEN".. "...Allt fler tycker det är dags att kasta ut Grekland ur eurosamarbetet, är det troligt? Nej, det finns inget i EU:s grundlag, Lissabonfördraget, som gör det möjligt att tvinga ett land att lämna euron. Möjligen skulle Grekland självmant kunna återta drachmer som valuta och på så sätt vinna fördelar på exportmarknaden. Men i dagsläget är det inget som talar för att de styrande i Aten vill det."*⁵⁶

*"Kan dessa tre problem lösas av att Grekland lämnar euron och går över till en egen valuta, säg drachmer? Låt oss först klargöra vad det innebär att "lämna euron". Det finns flera möjligheter."".. Slutsatsen är att en övergång från euro till drachmer - vare sig den är minimalistisk eller fullskalig - nog inte löser så många problem för Grekland." " ..Det är därför möjligt, men inte särskilt troligt, att Grekland lämnar eurosamarbetet."*⁵⁷

Börsen beskrivs som en "jojo"⁵⁸ och exemplifierar den oroliga marknaden, den svajiga börsen är ett framträdande problem i många artiklar.

Andra problem som tas upp är oenigheten bland politikerna och att det saknas handlingskraft. EU-ledarna får kritik att de inte gör tillräckligt, kritiken kommer bland annat från USA och Obama själv.

"- Så länge problemen i Europa inte är lösta kommer vi att ha en svag världsekonomi, sade Obama vid ett möte med spanska journalister."⁵⁹

"- Det mest allvarliga i Europa är inte oenigheten om strategin, utan den pågående konflikten mellan regeringarna och Europeiska centralbanken."⁶⁰ säger USAs finansminister Timothy Geithner.

4.1.3 Jämförelse mellan 2010 och 2011 års problemdefinieringar

Perioden 2010 pratar om ekonomins återhämtning, men att den är svajig på grund av osäkerhet om vad som händer framöver. Perioden 2011 framställs problemen mer akuta, vilket Grekland exemplifierar. Perioden 2011 beskriver liksom perioden 2010 en tydlig osäkerhet inför framtiden men perioden 2011

---

⁵⁶ DN 2011-09-13 "Grekland fortsätter pressa euron (General)

⁵⁷ DN 2011-09-28 " "Utträde ur valutaunionen löser inte Greklands problem" (Debatt)

⁵⁸ DN 2011-09-28 "Greklands fortsatta kris får världen att skaka" (Nyheter)

⁵⁹ DN 2011-09-14 "Merkel manar till lugn" (Ekonomi)

⁶⁰ ND 2011-09-17 "EU:s ministrar får skarp kritik av USA" (Ekonomi)

ger osäkerheten verkliga problem här och nu, i form av en börs som går upp och ned, och Grekland nära bankrutt. Vidare beskrivs oenigheten bland politikerna och avsaknad av deras handlingskraft som problem vilket inte förekommer i 2010 års rapportering.

4.2 Frames definierar orsaker till problemet

4.2.1 2010

Förklaringen som ges varför ekonomin går bättre i Europa påstås bero på främst Tysklands ekonomiska uppgång. Däremot finns en osäkerhet om det är tillräckligt för att hjälpa hela den europeiska ekonomin på fötter. Vissa länder anses ha för höga skulder och budgetunderskotten många länder dras med gör att många tvingas låna. Eftersom förtroendet för de högt skuldsatta länderna är lågt, blir det dyrt att låna för de länder som kanske behöver det mest.

”Bakgrunden är växande budgetunderskott och i vissa fall skyhöga statsskulder. Alla faktorer som marknaden straffar genom att kräva ett högre pris för att låna ut till dessa länder, vilket ger högre ränta. Det blir en ond cirkel där upplåningen i de länder som behöver låna mest bara blir dyrare.”⁶¹

4.2.2 2011

Orsaken till problem perioden 2011 kan delas upp i två steg. Börsens upp och nedgång sägs bero på osäkerheten som råder. Osäkerheten i sin tur påstås bero på oenighet bland politikerna.

”Osäkerhet kring skuldkrisen får börsen att åka upp och ner som en jojo. Mest går det ned och fredagen var ännu en mörk dag med minussiffror på slutkontot. Nu sätts hoppet till att politikerna tar sig samman vid helgens ekonomiska toppmöte i Washington.”⁶²

”De europeiska beslutsfattarna har knappast imponerat när det gäller handlingskraft. Det väcker oro på finansmarknaderna, men kan även bekymra oss som vanliga medborgare.”⁶³

Orsaken till Greklands akuta problem beror på deras höga statsskuld och att förtroendet för Grekland är lågt vilket leder till höga räntor samtidigt som Grekland är inne i en recension. Att vara med i euron anses försvårande eftersom Grekland inte kan devalvera. Då Grekland är med i Euron anses det inte som en lösning att lämna euron.

---

⁶¹ DN 2010-09-27 ”Europeisk protestvåg mot nedskärningar (Ekonomi)

⁶² DN 2011-09-24 ”Greklands fortsatta kris får världen att skaka” (Nyheter)

⁶³ DN 2011-09-24 ”Ingen tror att dramat får ett lyckligt slut” (Nyheter)

”De grekiska statsinkomsterna är lägre än utgifterna, även när ränteutgifterna för statsskulden räknas bort - och i år har gapet vuxit igen. Ränteutgifterna stiger dessutom snabbt och motsvarar sju procent av BNP.”⁶⁴

4.2.3 Jämförelse definiering av orsak 2010/2011

Båda perioderna beskriver att orsaken till den ekonomiska krisen i grund och botten beror på att vissa länder har för höga skulder samt budgetunderskotten som råder. Lågt förtroende för vissa länder samt osäkerhet på den finansiella marknaden är andra orsaker till det negativa ekonomiska läget som råder i Europa.

Det som skiljer perioderna 2010 och 2011 åt är att perioden 2011 anses de politiska ledarna vara en orsak till börsens obalans och den osäkerhet som råder om framtiden. Det är ledarnas oenighet och brist på handling som gör att problemen inte kommer tillrätta och istället fördjupas.

4.3 Frames definierar behandling till problemet

4.3.1 2010

För att komma tillrätta med problemen anser artiklarna att samordning krävs. Hur det går i ett land ekonomiskt påverkar fler länder än bara det egna landet. Denna inställning märks i de flesta artiklar både om det är ett land som går dåligt eller bra. Tyskland, vars tillväxt har vuxit, beskrivs som ”EU:s draglok”.⁶⁵

”Om det börjar blåsa i världen och övriga Europa kommer vårt land också att börja gunga. Sverige bör därför ägna kraft och energi åt att förbättra den gemensamma ekonomiska politiken.”⁶⁶

När det kommer till åtgärder förekommer oftast EU som det forum som ska bekämpa problemen. Dock ses folket i länderna som har problem som ett troligt framtida hinder för få igenom de nödvändiga reformerna. EU anses vara det lämpliga organet som kan kontrollera att länder sköter sig och kan samordna en gemensam ekonomisk politik för Europa. I artiklarna tas det upp att EU redan har gjort en del för att förbättra det ekonomiska läget, att fler åtgärder är på gång och att det är just fler EU-åtgärder man vill se. En artikel heter till exempel ”Ny EU-lag ska hindra finansoro.” En annan artikel säger följande:

---

⁶⁴ DN 2011-09-16 ”Inget kan rädda Grekland” (General)

⁶⁵ DN-2010-09-23 ”Tyskland tar täten som EU:s draglok” (Ekonomi)

⁶⁶ DN 2010-09-26 ”Oroligt vatten” (Ledare)

”En följd av krisen är att EU går mot en mer gemensam ekonomi. Redan har man beslutat om tre tillsynsmyndigheter i EU-regi. Ytterligare steg på gång”...”och kontroll av nationella budgetar.”⁶⁷

Den 26 september skrivs det att EU:s skulder måste minska och därför borde EU få befogenhet att bötfälla euroländer där länder inte gör tillräckligt för att få ned sin statskuld.⁶⁸ Några dagar senare är det en helsida där rubriken lyder ”Budgetsynd straffas hårt- EU-kommissionen vill skärpa kontrollen för att slippa fler krisländer”. Vidare är det en bild som visar 17 EU-länders budgetunderskott. Sverige är det enda land som ligger inom gränsen enligt EU:s stabilitets-och tillväxtpakt. Samtliga euroländer bryter mot budgetunderskott-kraven. Vad dessa två artiklar belyser är hur ett problem tas upp för att i en senare artikel lösa problemet. På detta vis framställs EU i positiv dager.

Sammanfattningsvis kan sägas att EU målas upp som ett organ som kan avhjälpa problemen, det är endast en artikel som klagar på EU och menar att EU ställer för hårda krav på Grekland. Även fast EU får kritik i artikeln förstår man att EU ändå ses som lösningen på problemen.

”För att undvika att marknaden kontrollerar alltför mycket vill ETUC att EU ger ut sina egna obligationer till länder med svaga finanser. Det kan ge dem en lägre ränta än marknadsräntan.

Det paket som IMF och EU gemensamt givit Grekland på 110 miljarder euro menar han ställer alltför tuffa krav på landet.

-Det är som om maffian kommer in och säger: titta, vi kan hjälpa er. Paketet har klara koloniala drag och gör att Grekland styrs från Bryssel snarare än Aten.”⁶⁹

4.3.2 2011

Åtgärder som behövs för att bekämpa problemen som tas upp i perioden 2011 är många gånger spekulativa. Det råder osäkerhet kring vilka åtgärder som behöver göras/kommer ske. Gemensamt för artiklarna är att de anser att de ledande politikerna har ett stort ansvar och att ledarna påverkar krisens nutida och framtida utfall. Vilka ”ledarna” är framgår inte i klarspråk, men man får en uppfattning om att det främst rör sig om euroländernas ledare samt Europeiska Centralbanken. Det ledarna behöver göra är att enas och ta snabbare beslut. Görs detta tror man att finansmarknaderna kommer lugna sig. Ledarnas hantering av krisen möts av kritik.

⁶⁷ DN 2010-09-16 ”Oro lägger sordin på återhämtning” (Ekonomi)

⁶⁸ DN 2010-09-26 ”Oroligt vatten” (Ledare)

⁶⁹ DN 2010-09-27 ”Europeisk protestvåg mot nedskärningar” (Ekonomi)

”De sjutton euroländerna måste skynda på med åtgärder mot den hotande krisen i...Europa.”⁷⁰

”Börsens fortsatta bana påverkas av hur de europeiska politikerna hanterar den europeiska ekonomin.”⁷¹

”Högst på önskelistan just nu står att politikerna tar sig samman och kommer med en samordnad och trovärdig plan på hur krisen ska lösas. Det har lyst med sin frånvaro hittills.”⁷²

I Greklands fall målas ett scenario upp där en lösning verkar närmast är omöjlig.

” Statsskulden fortsätter att skena och ekonomin att krympa. Det ena föder det andra. Svångrempolitiken gör att ekonomin sjunker och det mesta av pengarna som trillar in går till att betala räntor. Den negativa cirkeln är svår att ta sig ur.”⁷³

Det är främst kring Greklands problemområde mycket spekulation förekommer i artiklarna. Det diskuteras ofta vilka åtgärder man tror kommer inträffa men ingen av dem framställs som en lätt utväg eller ens att det löser Greklands situation. Många av artiklarna går igenom olika tänkbara lösningar och kommer fram till att Grekland borde stanna kvar i Euro-samarbetet.

”..MOT DETTA STÅR ATT EURON bidrar till stabilitet när allt annat är i gungning. En ny grekisk valuta, tillkommen i ett kaotiskt läge, faller troligen som en sten.”

Gemensamt tror man att Grekland behöver hjälp för att klara sig ur krisen. En kortsiktig hjälp är att låna pengar från EU och IMF. Vidare är en nedskrivning av skulderna något som verkar bli en allt vanligare åtgärd många tror måste till.

” Utan de pengarna är landets bankrutt nära.”⁷⁴

”Även från officiellt håll kommer nu yttranden som talar för en nedskrivning”⁷⁵

”Ett önskvärt resultat av mötet vore enligt Martin Guri att politikerna först tvingar europeiska banker att kapitalisera sig och sedan skriver av den grekiska skulden, i den turordningen.”⁷⁶

---

⁷⁰ DN 2011-09-26 ”USA kräver hårdare tag av euroländerna” (Ekonomi)

⁷¹ Aftonbladet 2011-09-28 ”Maniskt på marknaden” (General)

⁷² DN 2011-09-24 ”Greklands fortsatta kris får världen att skaka (Nyheter)

⁷³ DN 2011-09-24 ”Ingen tror att dramat får ett lyckligt slut” (Nyheter)

⁷⁴ DN 2011-09-28 ”Tyska applåder för grekiska sparåtgärder (Ekonomi)

⁷⁵

⁷⁶ DN 2011-09-24 ”Greklands fortsatta kris får världen att skaka (Nyheter)

Sammanfattningsvis kan man säga att den övergripande åtgärden som beskrivs är att man vill ha en samordning av politikerna och ekonomin i Europa. Hur krisen i Grekland löses anses också påverka ifall krisen fördjupas och sprider sig. Förutom att ekonomin i Europa behöver samordnas, särskilt inom euroområdet, är steg två att få ordning på krisen i Grekland.

“Grekland är konkursfärdigt och håller sig i dag flytande genom lån från andra euroländer. Den 10 oktober är pengarna slut, och innan dess hålls en rad omröstningar som kommer att avgöra hur djup världens ekonomiska kris kan bli.”⁷⁷

4.3.3 Jämförelse definiering behandling till problemet, 2010/2011

Båda perioderna anser att EU är det organ som ska avhjälpa den ekonomiska krisen. Man tror på en ökad samordning av ekonomin i Europa. En väsentlig skillnad mellan perioderna är dock att den åtgärd man tror är viktigast, nämligen EU:s hantering, bemöts av mycket kritik perioden 2011 medan man 2010 har en mer positiv inställning hur man tror EU kommer att agera. Vidare läggs mer fokus på individer perioden 2011 än 2010. 2010 pratas det om ”EU”, 2011 pratas det om ”ledarna”. En annan skillnad som framkommer är att perioden 2011 anses Greklands utfall påverka hurvida krisen sprider sig och hur krisen utvecklas. Det framställs dock som Greklands framtid kommer bli dyster, där inga lösningar är bra lösningar. Perioden 2011 framställs alltså alla tänkbare åtgärder angående Grekland som mer eller mindre dåliga.

4.4 Bildanalys

Det klassiska uttrycket ”en bild säger mer än tusen ord” är talande. Många gånger kanske inte läsaren tar sig tid att läsa en artikel engagerat eller läsa den överhuvudtaget, en stor bild hinner man dock i regel med att uppfatta innan man vänder blad. Vidare vill jag påstå att en bild ofta ramar in problemet som beskrivs i artikeln. Bilden kan ses som en förenklad version av det som sägs.

4.4.1 2010

Som tidigare nämnts har 2010 periods artiklar oftast en huvudbild som tar upp en halvsida samt en liten bild på personen som uttalar sig i artikeln. Det går att dela in bilderna i 3 olika kategorier. BNP-kurvor, demonstrationer och budgetunderskott.

På bilderna som visar BNP-kurvor visas en kraftig u-kurva. De kurvor som tas fram är Tysklands, USAs och Sveriges; vars kurvor följer varandra åt. Den kraftiga u-kurvan berättar för läsaren att ekonomin har fallit

---

⁷⁷ Aftonbladet 2011-09-28 ”Maniskt på marknaden” (General)

drastiskt men i dagsläget istället har gått oerhört bra. Tysklands kurva är röd i båda artiklarna som har bnp-kurvor. Rött är en färg som bland annat uttrycker varning/hot. Den kraftiga u-kurvan indikerar för läsaren att ekonomin är skör; mycket kan hända på kort tid. Artiklarna tar fram att vad som händer i Tyskland påverkar resten av Europa då Tysklands ekonomi är så pass stor. Till exempel rubriken; Tyskland tar täten som EU:s draglok.

Bilderna på demonstrationer visar upprörda demonstranter i Grekland, Portugal och Spanien. En annan artikel har en stor bild på en fransk demonstration där folket har plakater på den franska presidenten Nicolas Sarkozy. Vad dessa bilder illustrerar är ett folkligt motstånd mot de egna regeringarna och inte till EU.

Den tredje kategorin bilder, är budgetunderskotten. I en bild så är EU-ländernas budgetunderskott sammanställda i ordning efter budgetunderskott. Det gör att man tydligt ser vem som har mest respektive minst budgetunderskott.⁷⁸ Sverige har minst budgetunderskott och är det enda land som uppfaller de nya kraven för budgetunderskott EU vill införa. På bilden är även en spargris med ett euro-tecken, vilket ses som en uppmaning att euroländerna har spenderat för mycket pengar.

4.4.2 2011

Bildrapporteringen perioden 2011 präglas av personbilder. Ofta är bilden tagen i ett formellt sammanhang såsom en konferens, möte eller debatt. Tysklands förbundskansler Angela Merkel är en av personerna som förekommer; ofta portätteras hon tillsammans med någon annan ledare, såsom franske presidenten Nicolas Sarkozy⁷⁹ eller den grekiske premiärministern Giorgos Papandreou.⁸⁰ Bilden med Merkel och Sarkozy har rubriken "Sänkt kreditbetyg för två banker i Frankrike" och Sarkozy håller upp fingret åt Merkel. Förmodligen försöker artikeln få det att se ut som att ledarna förmanar varandra och inte håller ihop.

En annan person som förekommer i bildrapporteringen följer naturligt av att han varit på besök i Europa; USAs finansminister Timothy Geithner. Däremot visas bistra miner och i en bild har han rynkad panna, ena handen knuten och tummen utskjuten och den andra handen pekar med pekfinger mot den knutna

---

⁷⁸ DN 2010-09-29 "Budgetsynd straffas hårt" (Ekonomi)

⁷⁹ DN 2011-09-15 "Sänkt kreditbetyg för två banker i Frankrike" (General)

⁸⁰ DN 2011-09-28 "Tyska applåder för grekiska sparåtgärder" (Ekonomi)

näven. Man förstår av bilden att Geithner kraftfullt förklarar något för de två IMF-cheferna som sitter bredvid honom. Under bilden kommer rubriken "USA kräver hårdare tag av euroländerna".⁸¹

En andra kategori bilder som förekommer är bilder på börskurvor och Aftonbladet har i en artikel illustrerat börskurvan som en berg-och-dalbana.⁸²

Sammanfattningsvis kan sägas att bilderna ramar in grunden i de båda perioderna 2010 och 2011. 2010 ser vi en uppåtgående ekonomi, men det illustreras i form av en röd kraftig u-kurva, vilket indikerar på en ekonomi i obalans, vilket i sin tur resulterar i en känsla av att ekonomin är opålitlig och inger oro. 2011 har fokus istället hamnat på politiska ledare, där det oftast är bistra miner.

4.5 Vad kallas krisen för?

Ett första steg för medierna att göra något begripligt och känt är att namnge fenomenet.⁸³ Oftast förekommer det i rubriker och ingresser. Innan jag gjorde denna studie var jag ganska förvirrad vad för slags kris det var i Europa och vad den kallades. För att jag inte skulle missa viktigt material när jag letade artiklar sökte jag på alla olika krisbenämningar jag kunde komma på. Professor Sören Holmberg, som tagit fram många opinionsundersökningar om Sverige och EU, säger även han att "oönskat barn har många namn".⁸⁴ När jag letade namn bland mina två perioder framstår dock namnet tydligt. Under 2010 kallas den ekonomiska krisen för den finansiella krisen, finanskrisen samt någon enstaka gång för krisen. 2011 benämns den ekonomiska krisen också för enbart "krisen", men oftast kallas den för eurokrisen. Under 2011 finner jag även benämningar som "skuldskrisen" när artikeln handlar specifikt om Grekland samt "den europeiska skuldskrisen".

Detta resultat anser jag är mycket intressant. Finanskrisen syftar till krisen som härstammar från USA och sedan har spritt sig till övriga ekonomin, medan eurokrisen tydligt markerar att krisen är orsakad bland euroländerna och kanske till och med av euron självt. Enbart genom att studera skillnaden hur krisen har namngetts kan man få en förståelse för ifall människor blir mer negativa till EU om krisen kallas för eurokrisen istället för finanskrisen.

---

⁸¹ DN 2011-09-26 "USA kräver hårdare tag av euroländerna" (Ekonomi)

⁸² Aftonbladet 2011-09-28 "Maniskt på marknaden" (General)

⁸³ Ekström 2008, s.147

⁸⁴ http://www.sieps.se/sites/default/files/2013_8epa.pdf

4.6 Var är krisen och vem hotas av den?

Perioderna 2010 och 2011 har en gemensam uppfattning vilka länder som befinner sig i kris och vem som hotas av den. Den ekonomiska krisen pågår i sydeuropa; specifika länder som tas upp som krisländer är Spanien, Portugal och Grekland. Irland, Frankrike, och Storbritannien nämns som länder som har problem. 2011 börjar även Italien komma in i problembilden och får lite mer eget fokus.

2010: *"Läget är mer problematiskt i Spanien, Portugal och Grekland"*⁸⁵

2011: *"Krisländerna Grekland, Irland och Portugal"*⁸⁶, *"krisländerna i södra Europa"*⁸⁷

En annan kategorisering av vilka krisländerna är, som förekommer i båda perioderna, är att framställa dem som euroländerna.

*"Totalt behöver euroländerna, där Europas värsta krisländer ingår.."*⁸⁸

Stor skillnad i framställningen är dock att perioden 2010, nämns mest bara olika länder som har problem, medan perioden 2011 har gjort en hel story om krisen i Grekland. 2011 skyntas dessutom ett antagande att det oroas att det blir en kris även för euron.

Båda perioderna präglas av osäkerhet och oro för vad som händer med den ekonomiska krisen i framtiden. Det är spridningseffekter från krisländerna man oroar sig för, regeringarnas ekonomiska politik samt minskat förtroende på finansmarknaden som kan leda till spridning och förvärrat ekonomiskt läge.

2010:

*"Sveriges tillväxt är betydligt högre och budgetunderskottet lägre än i andra EU-länder. Men regeringen kan inte sitta stilla i båten. Om det börjar blåsa i världen och övriga Europa kommer vårt land också att börja gunga. Sverige bör därför ägna kraft och energi åt att förbättra den gemensamma ekonomiska politiken"*⁸⁹ - oroligt vatten

---

⁸⁵ DN 2010-09-23 "Tyskland tar täten som EU:s draglok" (Ekonomi)

⁸⁶ DN 2011-09-17 "Finansministrarna har möte varje halvår" (Ekonomi)

⁸⁷ DN 2011-09-13 "Bara dåliga alternativ" (Ledare)

⁸⁸ DN 2010-09-16 "Käftsmäll hotar" (Ekonomi)

⁸⁹ DN 2010-09-26 "Oroligt vatten" (Ledare)

“-Vår oro är att alla länder samtidigt genomför besparingspaket på samma sätt som 1931. Då sparade alla europeiska regeringar och situationen blev bara värre. Det ledde till den stora depressionen.”⁹⁰

2011:

”USA ÄR MYCKET oroad över vad ett haveri för eurozonen skulle få för följd effekter för världsekonomin”⁹¹

“- Vi ställs nu inför den största utmaningen för vår generation. Det handlar om kampen för Europas ekonomiska och politiska framtid.”⁹²

“..undvika att statsskuldskriserna i Sydeuropa smittar andra länder och sprider sig i det finansiella systemet.”⁹³

4.7 Hur allvarlig beskrivs den ekonomiska krisen ”just nu”?

Perioden 2010 har det kommit in rapporter om ökad tillväxt hos en del länder i Europa. Det ekonomiska läget beskrivs som ganska stabilt, dock råder i artiklarna en oro att det ska bli sämre i framtiden.

”Visserligen står EU bättre rustat i dag än under krisen för två år sedan.”

”Än är det för tidigt att ropa finanskrisen över. Många länder är bara i början av arbetet med att komma till rätta med underskott, och på onsdag går hundratusentals anställda runt om i Europa ut i protest mot neddragningarna.”⁹⁴

Genom att skriva, ”Än är det för tidigt att ropa att finanskrisen är över”, förstår man indirekt att läget är ganska stabilt i rådande stund.

Perioden 2011 beskrivs den ekonomiska krisen som ofta som ”akut”. Greklands situation bedöms ohållbar och kritiskt; till exempel ser vi rubrikerna ”Snart tomt i kassan” och ”Inget kan rädda Grekland”.

”Det är mycket ovanligt att någon utanför EU-kretsen får delta på finansministrarnas möten. Men det visar hur allvarligt krisläget är när finansminister Geithner kom inflygande för att först möta euroländernas finansministrar”⁹⁵

---

⁹⁰ DN 2010-09-27 ”Europeisk protestvåg mot nedskärningar (Ekonomi)

⁹¹ DN 2011-09-16 ”EU-toppar manas till ansvar” (Ekonomi)

⁹² DN 2011-09-15 ”Sänkt kreditbetyg för två banker i Frankrike” (General)

⁹³ DN 2011-09-13 ”Bara dåliga alternativ” (Ledare)

⁹⁴ DN 2010-09-29 ”Budgetsynd straffas hårt” (Ekonomi)

”Något särskilt imponerande bidrag till lösningen av en akut kris är det inte.”⁹⁶

”Grekland är konkursfärdigt och håller sig i dag flytande genom lån från andra euroländer”⁹⁷

4.8 Oppositionella teman

Efter en noggrann genomgång av artiklarna har jag funnit att de är organiserade runt distinktionen hot/hopp.

I båda perioderna är hotet i förlängningen spridningen av krisen. Hoppet läggs främst till en samordnad ekonomisk politik i EU. Vanligt förekommande är att både hot och hopp återfinns i samma artikel. Oftast ligger fokus på hotet och ordet 'hot' återfinns i rubriker och i textens innehåll. Hoppet framkommer inte lika tydligt utan är mer inbäddat i texten och ordet 'hopp' förekommer sällan.

2010 kommer hotet till uttryck både i rubriker, artikelinnehåll och bilder. Vi ser till exempel rubriken *”Käftsmäll hotar”, ”Europas Ekonomi har slutat gunga, men under ytan finns stora problem”⁹⁸* och bilder på missnöjda demonstranter.

Hoppet visar sig invävt i text men även i bilder och rubriker.

” De höga räntor som vissa länder tvingas betala riskerar att fördjupa krisen om inte tillväxten kommer i gång.”

”EU:s ekonomi återhämtar sig från den finansiella krisen bättre än väntat.[...] Tyskland, har fått upp farten ordentligt, är läget klart mörkare för till exempel...Spanien.”⁹⁹

Perioden 2011 bygger mycket på distinktionen hot/hopp. I vissa fall saknas dock hoppet och artikeln fokuserar enbart på hot. Det gäller främst när det handlar om Greklands situation.

..”de sjutton euroländerna måste skynda på med åtgärder mot den hotande krisen i...Europa. Hotet om statsbankrutter och bankkrascher måste avlägsnas, annars kommer det att undergräva alla

---

⁹⁵ DN 2011-09-17 ” EU:s ministrar får skarp kritik av USA” (Ekonomi)

⁹⁶ Aftonbladet 2011-09-15 ”Barrossos skygglappar” (Ledare)

⁹⁷ Aftonbladet 2011-09-28 ”Maniskt på marknaden” (General)

⁹⁸ DN 2010-09-26 ”Oroligt vatten” (Ledare)

⁹⁹ DN 2010-09-14 ”EU:s ekonomi åter stabil” (Ekonomi)

ansträngningar i Europa och globalt att hålla uppe en försiktig ekonomisk återhamtning, sade Geithner.”¹⁰⁰

“ Men ryktena om att euroländerna förbereder nya dramatiska åtgärder var tillräckliga för att få börserna att vända uppåt.”¹⁰¹

Ett nytt hot som tas upp 2011 är splittringen bland de politiska ledarna.

“Eurosamarbetets tyngsta land, Tyskland, börjar misströsta och ritar upp försvarsplaner utifall att Grekland ställer in sina betalningar”.¹⁰²

5 Resultat

5.1 Hur skildras EU och den ekonomiska krisen perioden 2010 respektive 2011?

Under perioden 2010 och 2011 skiljer sig gestaltningen av EU och den ekonomiska krisen, bara genom att studera vad krisen kallas ser vi olika spår. 2010 kallades den ekonomiska krisen för finanskrisen medan den 2011 kallades för eurokrisen. Under rapporteringarna år 2011 har fokus riktats mot krisen som ”skapats” i Europa.

En tydlig skillnad mellan 2010 och 2011 är vart man fokuserar att problemen ligger. Perioden 2010 har problemfokus hos enskilda länder och regeringar. Det vill säga att enskilda länder antas påverka sin egen situation och i slutändan omvärlden. Vidare beskrivs den ekonomiska krisen mer allmänt; som förekommande i Europa och världen. Man tror att åstramingarna som måste till i de skuldsatta länderna kommer orsaka folkliga uppror som försvårar ekonomins återhämtning. Denna ståndpunkt förstärks via de bilder artiklarna tar upp på olika demonstrationer.

2011 läggs fokus på EU-ledare och deras oförmåga att enas och komma tillhandling. Deras tillkortakommanden påstås i sin tur vara orsaken till den akuta ekonomisk kris som var i Grekland och orsaken till den obalanserade börserna. Grekland och börserna får alltså objektifiera den ekonomiska krisen

---

¹⁰⁰ DN 2011-09-26 ”USA kräver hårdare tag av euroländerna” (Ekonomi)

¹⁰¹ DN 2011-09-27 ”Snart tomt i kassan” (Ekonomi)

¹⁰² DN 2011-09-13 ”Grekland fortsätter pressa euron” (General)

perioden 2011. Denna objektifiering gör att effekterna av den ekonomiska krisen tydliggörs under perioden 2011 på ett helt annat sätt än under 2010.

Båda artikelperioderna ger en känsla av oro och osäkerhet inför framtiden. Perioden 2010 återhämtar sig dock ekonomin litegrann. Ändå ges inte någon särskild positiv känsla. Där belyses oro inför framtiden. Perioden 2011 beskrivs situationen som akut. Grekland målas upp som ett scenario vars utgång påverkar ifall krisen fördjupas samt ifall det blir en politisk splittring. Framtiden verkar därför mörk, eftersom det i princip inte ges något hopp för Grekland.

I båda perioderna ser man EU som lösningen på problemen i Europa. Under 2010 belyses EU i positiva tankar medan man 2011 målar upp EU som en del av problemet. EU framkommer främst genom de politiska ledarna 2011 och de skildras som oeniga och att för lite görs på grund av att de inte kan enas. 2010 ser man oftare benämningen "EU". Även fast perioden 2011 är kritiska till åtgärderna anser man fortfarande att EU är det organ som ska avhjälpa krisen. Här är alltså både perioderna ense; EU:s roll i samband med den ekonomiska krisen är att lösa den, via samordning av den ekonomiska politiken.

5.2 Hypotes- När opinionsstödet till EU är mer negativt är också medias skildring av EU mer negativt. Vad media skriver om EU påverkar vad opinionen tycker.

Medias skildring av EU och den ekonomiska krisen framställs mer negativ 2011 än 2010. EU skildras särskilt som en aktiv aktör krisen 2011- vilket gör att människor logiskt kan ansvarsutkräva EU.

EU får dessutom kritik för sitt agerande 2011-föranleder människor till att kritisera EU enligt gestaltningsteorin.¹⁰³

Krisen som 2011 är objektifierad genom Grekland beskrivs som akut och utan goda lösningar.-problemet blir tydligt

Vidare har vi en intensifiering av antal artiklar perioden 2011- vilket enligt dagordningsteorin gör att människor tolkar ämnet viktigare.

---

¹⁰³ Strömbäck 2004

Eftersom media målat upp den ekonomiska krisen så allvarligt med dåliga framtidsutsikter samtidigt som EU kritiseras känns det som en logisk slutledning att människor av denna mediaskildring blir mer negativa till EU.

Opinionen är mer negativ till EU 2011 än 2010.

Det finns inte tillräckligt med information för att förkasta/godta hypotesen, detta var inte heller mitt syfte. Istället ges en här en indikator på att medieskildringen spelar roll för opinionsbildningen. Hur stor roll och i vilken omfattning är svårt att säga i denna studie som främst har ett beskrivande syfte.

6 Diskussion

Att utföra en jämförande studie har varit besvärligt då andel material var så olika från de två perioderna. Perioden 2010 hade jag endast åtta artiklar att utgå ifrån vilket gjorde att möjligheten till varianser och återkommande mönster blev svårare att uttala sig om. Förvånansvärt fanns där ändå tillräckligt för att urskilja en inramning enligt Entmans definition av gestaltning. Vidare vill jag påpeka att vad som inte finns/sägs något om är också en form av gestaltning som kan berätta precis lika mycket som ett stort material.

Dagordningsteorin bygger på att ju oftare något upprepas och desto mer utrymme det får- leder till att människor uppfattar problemet som mer relevant.¹⁰⁴ Det innebär i mitt fall att eftersom materialet var cirka tre gånger större 2011 borde krisen uppfattas som en viktigare fråga hos allmänheten jämfört med 2010. Hur mycket rapportering som krävs för att publiken ska uppfatta ett ämne viktigt ligger enligt en studie av Russell Neuman på 15 artiklar i månaden och effekten avtar någonstans runt 50 artiklar.¹⁰⁵ Detta har båda mina perioder kommit upp i och följer jag resultatet av Neumans studie innebär detta att EU i samband med den ekonomiska krisen är väl förankrade hos publiken. Däremot vill jag inte förlita mig på Neumans studie som sanning.

Hur lång tid det tar innan publiken tar till sig medias dagordning råder det tvivelaktigheter om. Studier har kommit fram till att det kan röra sig om månader till några veckor.¹⁰⁶ Det ska dock också påpekas att opinionen inte endast tagit del av dagstidningarna de perioder jag har valt utan att de har lagrat information om EU och krisen kontinuerligt. Hur mycket opinionen har påverkats just av det som sagts

---

¹⁰⁴ Nord, Strömbäck 2004

¹⁰⁵ Dearing, Rogers 1996, s.64

¹⁰⁶ Dearing, Rogers 1996, s.68

under perioderna jag tog fram är svårt att säga. Antal träffar på artiklar som innehåller sökorden jag har gjort är dock ganska likartade bortsett från maj 2010 då sökträffen är markant högre.

Eftersom ämnet är väl förankrat på dagordningen båda åren känns det ändå som jag tog rätt beslut att undersöka media precis innan opinionen yttrade sig. Gestaltningarna är då färskare i människors minnen och gamla händelser har översatts av nya. En studie som sträcker sig över längre tid samtidigt som den liksom min jämför sig med opinionen skulle vara intressant. Mina resultat kan endast ses som en förstudie och görs min studie om samt ifall man kan studera flera perioder skulle vi kunna uttala oss mer om hur medias skildringar påverkar opinionen.

6.1 Slutsatser

Perioderna 2010 och 2011 präglas sammanfattningsvis av olika gestaltningar varav EU och den ekonomiska krisen framställs mer negativt perioden 2011 samtidigt som opinionen till EU är mer negativ. Detta följer mitt antagande som jag gjorde under 'syfte och frågeställningar', nämligen att då EU och den ekonomiska krisen beskrivs mer negativt- följer opinionen och ger sjunkande stöd till EU. Undersökningen är dock för liten för att säga att hypotesen stämmer. Vidare vill tilläggas, även om vi accepterar medias makt över opinionen, helt och hållet, så inträffar faktiska händelser som kan vara negativa/positiva som också påverkar opinionen. Dock är det ofrånkomligt att media väljer vilka nyheter som ska tas upp, i vilket sammanhang, ordval och så vidare att en gestaltning av verkligheten känns ofrånkomlig. Dock har min studie hjälpt till indikera att medieskildringen påverkar opinionen.

7 Sammanfattning

Sedan 2008 har olika ekonomiska kriser varit i omlopp i Europa. EU är och har varit en aktiv aktör för att avhjälpa problemen. Under samma period skådas ett opinionsfall för EU i princip samtliga EU-länder sedan 2010. För Sveriges del, som i skrivande stund ännu inte har hamnat i ekonomisk kris, föll opinionstödet för EU 2011 efter ett toppresultat 2010.

Uppsatsen använder sig av olika medieteorier för att undersöka om medias skildring kan ha orsakat viss del av opinionsfallet. Främst ligger dock medieteorier som grund för att berättiga syftet med uppsatsen; nämligen att undersöka hur media har skildrat EU i samband med den ekonomiska krisen 2010 och 2011. Studiens hypotes är att om medieskildringen om EU är negativ blir opinionen också negativ. Dock tas inte anspråk på att förklara detta utan endast ge en belysning.

Medieteorier som används är dagordningsteorin, priming och gestaltningsteorin. Textanalysen sociala representationer förekommer också som ett komplement till de tidigare.

Metoden är en kvalitativ innehållsanalys eftersom texten ges stor betydelse utifrån studiens teoretiska kapitel. Materialet består av 3 dagstidningar; Dagens Nyheter, Aftonbladet samt Expressen. Tidningarna väljs ut då de har en stor läsarkrets. Jag tog med både dags- och kvällstidningar då dessa har tendens att skilja sig åt i journalistiskt.

Materialet hämtas från Mediearkivet som är ett digitalt nyhetsarkiv. Efter avvägning tas beslut att undersöka artiklar som sträcker sig mellan den 12 september och den 28 september. 2010 korrigeras så att datumen förskjuts med en dag så att båda perioderna inleds på en måndag.

Analysramen är utformad för att på bästa sätt kunna identifiera hur media har framställt EU och den ekonomiska krisen. Det görs via Robert M. Entmans inramningar av problem, orsak och åtgärd, (punkten moraliska omdömen togs bort), samt vissa delar av textanalysen sociala representationer.

Empirin beskriver, sammanfattar och jämför de olika analysenheterna med försök att undvika egna slutledningar. Som ett resultat av empirin kommer studien fram till att media skildrar EU och krisen olika beroende på period. 2011 är skildringen av krisen mer akut och konkretiserad genom Grekland, en bors i obalans samt via fokus på EU-ledarna.

Hypotesen att när EU skildras mer negativt så blir opinionen mer negativ till EU bekräftas av studien. Dock är informationen för svag för att ovan bekräftelse ska vara särskilt betydelsefull. Istället ger studien en indikation på att medieskildringen spelar roll för opinionsbildningen. Fler och längre perioder behöver undersökas för att stärka vad denna studie kommit fram till.

Referenser

Litteratur

Dearing & Rogers (1996). *Communication concepts 6 Agenda-Setting*. Sage Publications, Inc.

Ekström, Mats (2008). *Medierns språk*. Malmö: Liber.

Esaiasson, Peter m fl (2007). *Metodpraktikan-konsten att studera samhälle individ och marknad*. (3. uppl.)Stockholm: Nordstedts juridik.

McQuail, Denis (2005). *McQuail's mass communication theory*. (5. uppl.)London: Sage Publications Ltd.

Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (2005). *Hot på agendan. En analys av nyhetsförmedling vid risker och kriser*. Lund: Studentlitteratur.

Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (2004). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.

Strömbäck, Jesper (2000). *Makt och medier*. Lund: Studentlitteratur.

Strömbäck, Jesper (2009). *Makt medier och samhälle*. Stockholm: SNS Förlag

Internet

Basfakta om EU, Europeiska Unionen
http://europa.eu/about-eu/index_sv.htm

EU alltmer accepterat, Holmberg, Sören.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/25069/1/gupea_2077_25069_1.pdf

Eurobarometern:
http://ec.europa.eu/public_opinion/cf/showchart_line.cfm?keyID=2202&nationID=16,3,4,5,&startdate=2006.09&enddate=2013.05

http://ec.europa.eu/public_opinion/cf/showchart_line.cfm?keyID=2202&nationID=11,1,27,28,17,2,16,18,13,32,6,3,4,22,33,7,8,20,21,9,23,34,24,12,19,35,29,26,25,5,14,10,30,15,&startdate=2006.09&enddate=2013.05

http://ec.europa.eu/public_opinion/cf/showchart_line.cfm?keyID=2193&nationID=16,3,4,5,14,15,&startdate=2003.11&enddate=2013.05

Krisen i euroområdet, 99 frågor och svar. Swedbank
http://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sc/@all/@gs/@corpaff/@pubaff/documents/publication/cid_532798.pdf

Kris och organisatorisk innovation- isländska kommuners agerande. Cregård m fl
<http://natkom.se/PDF/Rapporter/013.pdf>

Mediearkivet
<http://www.mediearkivet.se>

Opinionsstödet för EU fortsätter att öka. Holmberg, Sören. Sieps.
http://www.sieps.se/sites/default/files/2011_4epa.pdf

Partisypatiundersökningen. Statistiska centralbyrån
<http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Partisypatier/Partisypatiundersokningen-PSU-/12436/12443/EU--EMU-sympatier/27403/>

SOM-institutet:

Den nationella SOM-undersökningen 2012. Vernersdotter, Frida.
http://www.som.gu.se/digitalAssets/1453/1453908_43-vernorsdotter-metod.pdf

Swedish Opinion on the Swedish Membership in the European Union. Holmberg & Vernersdotter.
[SOM-report no 2013:6].
http://www.som.gu.se/digitalAssets/1449/1449187_swedish-opinion-on-the-eu-membership--som-2012-.pdf

<http://www.som.gu.se/publicerat/rapporter/#2013>

Tidningsartiklar

EU:s ekonomi åter stabil	 Dagens Nyheter	2010-09-14
Ingen rubrik	 Dagens Nyheter	2010-09-16
Käftsmäll hotar Europa Europas länder lånar friskt för att täcka sina	 Dagens Nyheter	2010-09-16
Ny EU-lag ska hindra finansoro	 Dagens Nyheter	2010-09-16
Tyskland tar täten som EU:s draglok	 Dagens Nyheter	2010-09-23
Oroligt vatten	 Dagens Nyheter	2010-09-26
Europeisk protestvåg mot nedskärningar	 Dagens Nyheter	2010-09-27
Budgetsynd straffas hårt EU-kommissionen vill skärpa kontrollen för att slippa krisländer	 Dagens Nyheter	2010-09-29
-Maja Hagerman: Teorierna om västerlandets undergång är ett tema med lång	 Dagens Nyheter	2011-09-20
-En nation av liberala hökar	 Dagens Nyheter	2011-09-19
Sverige förlorar på tätt eurosamarbete	 Dagens Nyheter	2011-09-18
Fem tankar ett år senare	 Dagens Nyheter	2011-09-18

Grek tände eld på sig själv i bankprotest	 Expressen	2011-09-18
EU:s ministrar får skarp kritik av USA	 Dagens Nyheter	2011-09-17
Finansministrarna har möte varje halvår	 Dagens Nyheter	2011-09-17
EU-toppar manas till ansvar	 Dagens Nyheter	2011-09-16
Inget kan rädda Grekland	 Dagens Nyheter	2011-09-16
Sänkt kreditbetyg för två banker i Frankrike	 Dagens Nyheter	2011-09-15
-Upplagt för svek	 Dagens Nyheter	2011-09-15
Merkel manar till lugn	 Dagens Nyheter	2011-09-14
-viktigt för Sverige	 Aftonbladet	2011-09-14
-Barrosos skyggglappar	 Dagens Nyheter	2011-09-15
Inlägg: "Ledarsidan kom i lördags ut som EU-skeptiska nyliberaler."	 Dagens Nyheter	2011-09-13
Grekland fortsätter pressa euron	 Dagens Nyheter	2011-09-13
Bara dåliga alternativ	 Dagens Nyheter	2011-09-13
Inget kan rädda Grekland	 Dagens Nyheter	2011-09-16
-Nya varningssignaler om sänkt världskonjunktur	 Dagens Nyheter	2011-09-21
Krisen för M och S ännu närmare varandra	 Dagens Nyheter	2011-09-21
-Vem vill bli lärare nu för tiden?	 Dagens Nyheter	2011-09-22
-Farligt om alla stramar åt	 Dagens Nyheter	2011-09-22
Ingen tror att dramat får ett lyckligt slut	 Dagens Nyheter	2011-09-24
Marknaden ligger före politikerna	 Dagens Nyheter	2011-09-24
Greklands fortsatta kris får världen att skaka	 Dagens Nyheter	2011-09-24
En repris för mycket	 Expressen	2011-09-25
Fler behöver visa skuldmedvetenhet	 Dagens Nyheter	2011-09-25
USA kräver hårdare tag av euroländerna	 Dagens Nyheter	2011-09-26
Snart tomt i kassan	 Dagens Nyheter	2011-09-27
-Bedrägeri och svindel från ledande politikers sida - ja: jag skrev	 Expressen	2011-09-27
-Spelet om Europas ekonomi	 Aftonbladet	2011-09-28
MANISKT PÅ MARKNADEN	 Aftonbladet	2011-09-28
"Utträde ur valutaunionen löser inte Greklands problem"	 Dagens Nyheter	2011-09-28
Tyska applåder för grekiska sparåtgärder	 Dagens Nyheter	2011-09-28